

Debattartikel av Karin Lunning, tf. generaldirektör, Konkurrensverket, publicerad bland annat i Folkbladet och Norran.

Få klagar när kommuner konkurrerar

Många företag upplever problematisk konkurrens från offentliga aktörer – främst från kommuner. Men det är få som klagar. De tror inte det hjälper. Det visar en ny undersökning som gjorts av Konkurrensverket.

Konkurrensverket har i en enkät ställt frågor till över 6 000 företag i 31 branscher där vi misstänker att det finns risk för konflikter mellan privat och offentlig sektor. Vi ville ta reda på om företagen möter konkurrens som de upplever som problematisk från kommunen, landstinget eller staten.

Resultaten är tyvärr inte förvånande. Av de företag som besvarat enkäten uppger 27 procent att de möter konkurrens från offentliga aktörer, och cirka två tredjedelar av dessa anser att konkurrensen är problematisk. Oftast är det kommunen som agerar som konkurrent och det är både små och medelstora företag som berörs.

Det man kan utläsa av undersökningen är att det finns en tydlig konfliktyta mellan offentliga och privata aktörer på marknaden. Om en kommun, eller en statlig myndighet, snedvrider eller hämmar en effektiv konkurrens kan det vara förbjudet enligt konkurrenslagen. Då kan Konkurrensverket gå till domstol för att sätta stopp för detta.

De företag som svarat att de utsätts för problematisk konkurrens menar, enligt undersökningen, att det största problemet är att kommunen, eller staten, inte bedriver verksamhet på samma villkor som ett privat företag. Exempelvis har många offentliga aktörer fördelar på grund av stor säkrad avsättning till den egna verksamheten och det förekommer också att de bedriver merförsäljning i samband med sina offentliga uppdrag.

Av de företag som upplevt problem har drygt vart tredje (37 procent) vänt sig till den offentliga aktören för att försöka lösa problemen. Detta är bra! Om någon upplever att de utsatts för otillbörlig konkurrens så är det naturligt att i första hand ta upp problemet direkt med den som är orsaken till det. Resultatet av dessa kontakter är dock oroande. De allra flesta (89 procent) av de som påtalat problem för en offentlig aktör uppger i undersökningen att det inte hjälpt.

De flesta företag, cirka 60 procent, tycker inte att det är lönt att ta en kontakt med den offentliga aktören. De pekar på flera orsaker till detta, men den vanligaste är att de inte tror att den offentliga aktören kommer att ändra sitt beteende. Flera svarar också att de är rädda för att deras relation till den offentliga aktören ska försämrats eller att klagomålet kan påverka den offentliga aktörens myndighetsutövning.

Det är viktigt att företag och myndigheter har ett ömsesidigt förtroende för varandra. När företagare känner att de utsätts för otillbörlig konkurrens från kommuner eller staten är det en varningssignal som måste tas på allvar. Att inte åtgärda de problem som det allmänna självt har orsakat innebär att företag i fortsättningen inte investerar eller utvecklas. Företag kan också avhålla sig från att alls starta upp verksamhet. En sådan situation bidrar inte till tillväxt och ökad välfärd. Tvärtom.

Jag vill gärna uppmana till dialog. Det är ofta lokalt, där problem upplevs, som det är lättast att lösa dem. Samtidigt är det oerhört viktigt att företagare vet att de alltid kan vända sig till Konkurrensverket.

Vår uppgift är att ingripa i de fall där den offentliga aktören snedvrider eller hämmar konkurrensen på ett sätt som bryter mot konkurrenslagen. Vi har möjlighet att ta ärendet till domstol för att få ett förbud när kommuner, eller staten, bedriver säljverksamhet som drabbar enskilda företag. Det är också vanligt att den offentliga aktören ändrar sitt beteende när Konkurrensverket inleder en utredning. Vi tar tacksamt emot tips och informationer om sådana misstänkta lagöverträdelser.

Karin Lunning
tf. generaldirektör Konkurrensverket